

Besluit opdracht 8 maart 2019

PROVINCIE FLEVOLAND

Postbus 55
8200 AB Lelystad

Telefoon
(0320)-265265

Fax
(0320)-265260

E-mail
provincie@Flevoland.nl

Website
www.flevoland.nl

Stichting Stamina
Mevrouw mr. M. Engel

Verzenddatum

8 MAART 2019

Onderwerp

Bijlagen

Uw kenmerk

Ons kenmerk

2382809

Integrale tekst besluit opdracht tot afschot edelherten
Oostvaardersplassen zoals die na besluit op bezwaar is komen te luiden

Opdracht op grond van artikel 3.18, lid 1 Wet natuurbescherming (Wnb) voor het doden van edelherten met gebruikmaking van het geweer, voorzien van demper en met gebruikmaking van nachtzichtapparatuur, in het belang van de wilde flora en fauna en van de instandhouding van natuurlijke habitats (art. 3.17, lid b Wnb), ter beperking van de omvang de populatie van dieren in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden (art. 3.10, lid 2, c Wnb) en ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren (art. 3.17, lid c Wnb)

Inhoudsopgave

- A. Besluit
- B. Toelichting op het besluit
 - B.1 Wettelijk kader Wet natuurbescherming
 - B.2 Beleidsuitgangspunten Provincie Flevoland
 - B.3 Algemene toelichting op de opdracht
 - B.4 Toelichting op de voorschriften van de opdracht
 - B.5 Kennisgeving en afschriften
 - B.6 Beroep

A. Besluit

GEDEPUTEERDE STATEN VAN FLEVOLAND,

overwegende dat uit het rapport van de begeleidingscommissie beheer Oostvaardersplassen (rapport Van Geel) blijkt dat voor het behouden en behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen een aanpassing van het beleid wenselijk is;

overwegende dat provinciale staten van de provincie Flevoland op 11 juli 2018 naar aanleiding hiervan het beleidskader voor het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen hebben vastgesteld;

overwegende dat een van de voorgestelde beheermaatregelen een reset van de grote grazers in het gebied betreft, waarvan onderdeel is dat het aantal edelherten in het gebied teruggebracht moet worden;

overwegende dat uit de Voortoets 'Toetsing reset grote grazers aan de Wet natuurbescherming' d.d. 29 augustus 2018 opgesteld door Sweco, blijkt dat het afschot van de edelherten als zodanig

(verstoring door afschot) niet leidt tot significant negatieve effecten op het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen;

overwegende dat uit de Voortoets 'Toetsing reset grote grazers aan de Wet natuurbescherming' d.d. 29 augustus 2018 opgesteld door Sweco, blijkt dat het terugbrengen van het aantal edelherten door middel van afschot tot 1.100 of 1.500 dieren overwegend positieve effecten op de Natura 2000-doelen zal hebben;

overwegende dat uit advies van de Raad voor Dieraangelegenheden en professor Stout (dd. 3 september van de Universiteit van Utrecht blijkt dat herplaatsing of anticonceptie geen bevredigende alternatieven voor afschot zijn en ook andere alternatieven niet aanwezig zijn;

gelet op de artikelen 3.10, 3.17, 3.18, 3.25 en 3.26 van de Wet natuurbescherming (Wnb);

gelet op de artikelen 3.13 en 3.16 Besluit natuurbescherming (Bnb);

gelet op artikel 4.84 Algemene wet bestuursrecht;

gelet op de Beleidsregels Wet natuurbescherming Flevoland 2016;

gelet op het belang van de wilde flora en fauna en van de instandhouding van natuurlijke habitats en ter beperking van de omvang de populatie van dieren in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden en ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren.

BESLUITEN:

aan Staatbosbeheer (verder: SBB) opdracht te geven tot het doden van edelherten met gebruikmaking van het geweer, voorzien van demper en gebruikmaking van nachtzichtapparatuur.

Ter uitvoering van deze opdracht gelden de volgende voorschriften: Aangewezen personen

Aangewezen personen

1. Afschot is toegestaan door personen in dienst van SBB of handelend in opdracht van SBB. Voorafgaand aan de uitvoering van de opdracht dient een lijst met de namen van uitvoerende personen ingeleverd te worden bij de Omgevingsdienst Flevoland, Gooi- en Vechtstreek (via oostvaardersplassen@ofgv.nl).
2. Deze opdracht kan uitsluitend gebruikt worden door personen in het bezit van een geldige jachtakte. SBB blijft daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze opdracht.

Aangewezen gebied

3. Afschot vindt plaats in het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen en in de gebieden daaromheen die voor de edelherten rechtstreeks te bereiken zijn (Kotterbos, Oostvaarderbos en Oostvaarderveld).

Aangewezen middelen en tijden van afschot

4. Het afschot vindt plaats met de volgende middelen:
 - a) geweer;
 - b) geluidsdemper, deze is te allen tijde verplicht;
 - c) nachtzichtapparatuur, verplicht indien lichtomstandigheden dit noodzakelijk maken.

B. Toelichting op het besluit

B.1 Wettelijk kader

Opdracht doden edelherten en toegestane middelen

Op grond van artikel 3.10, eerste lid sub a, van de Wnb is het verboden in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij de Wnb, opzettelijk te doden of te vangen. Het edelhert staat op deze betreffende bijlage en is een beschermde inheemse diersoort.

Gedeputeerde Staten kunnen op basis van art. 3.18 Wnb i.c.m. 3.17 Wnb een opdracht verlenen om edelherten te doden, indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

- er is geen andere bevredigende oplossing voor handen;
- zij is nodig (o.a.):
 - in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats,
 - ter beperking van de omvang van de populatie van dieren,
 - ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren,
- er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Aangewezen middelen

Op grond van artikel 3.25 Wnb worden bij het verlenen van een opdracht als bedoeld in artikel 3.18, eerste lid Wnb, middelen aangewezen die voor het vangen en doden van de aldaar bedoelde dieren mogen worden gebruikt. In deze situatie worden als middel geweren aangewezen. Voor verdere voorwaarden en eisen aan een geweer en munitie wordt verwezen naar artikel 3.13 en 3.14 van het Bnb.

Regels omtrent gebruik van het geweer

In artikel 3.26, tweede lid Wnb, is benoemd dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur aan het gebruik van het geweer regels kunnen worden gesteld, met name met betrekking tot het gebruik van middelen op, aan of bij het geweer. In artikel 3.13 Bnb is bepaald dat een geweer als bedoeld in artikel 3.26, eerste lid, van de Wnb niet mag worden voorzien van een kunstmatige lichtbron of een voorziening om de prooi te verlichten. Verder is in artikel 3.16 van het Bnb opgenomen dat het verboden is een geweer te gebruiken ter uitoefening van het bepaalde bij of krachtens de wet voor zonsopgang en na zonsondergang en binnen de bebouwde kom of op of onmiddellijk aangrenzende terreinen.

Conclusie

Gezien bovenstaande is het gebruik van een geweer aan regels gesteld. Ontheffing dient verleend te worden om het edelhert met het geweer te mogen doden tussen zonsondergang en zonsopgang en voor het gebruik van een geluiddemper en kunstmatige lichtbron of een voorziening om de prooi te verlichten. Wij kunnen binnen de opdracht voor het doden van edelherten ontheffing van deze beperkingen verlenen op grond van artikel 3.26, derde lid Wnb.

Beleidsregels

In artikel 4.84 van de Algemene wet bestuursrecht is het volgende bepaald: 'Het bestuursorgaan handelt overeenkomstig de beleidsregel, tenzij dat voor een of meer belanghebbenden gevolgen zou hebben die wegens bijzondere omstandigheden onevenredig zijn in verhouding tot de met de beleidsregel te dienen doelen.'

5. Het is toegestaan na zonsondergang en voor zonsopkomst van de opdracht gebruik te maken. Er dient echter tussen zonsondergang en zonsopkomst een aaneengesloten periode van minimaal 8 uur rust aangehouden te worden, waarbinnen geen afschot plaats vindt.
6. Het afschot van de edelherten mag plaats vinden in de periode 1 september tot 1 april.
7. Het afschot mag ook plaatsvinden op zon- en feestdagen.
8. Er vindt geen afschot plaats in de bronsttijd van het edelhert. Staatbosbeheer meldt aan de provincie wanneer de bronst ten einde is. Na instemming door de provincie kan men het gebruik van de opdracht aanvangen/hervatten.

Doelstand en termijn opdracht

9. De doelstand voor het aantal edelherten is 490 dieren. Zodra dit aantal is bereikt, vervalt deze opdracht. Het afschot van edelherten dient zo mogelijk voor en tijdens herfst/winterperiode 2018/2019 gerealiseerd te zijn (voor 1 januari 2019). Of zo spoedig als mogelijk na deze termijn doch uiterlijk op 1 januari 2020.

Monitoring en evaluatie

10. Rond 15 november dienen actuele telgegevens van de edelherten (en konikpaarden en heckrunderen) in het gebied aangeleverd te worden bij de provincie Flevoland.

Overig

11. De geschoten edelherten zullen wanneer dit redelijkerwijs mogelijk is ter beschikking worden gesteld voor menselijke consumptie. Realisatie van de doelstand heeft prioriteit boven het beschikbaar stellen van de geschoten dieren voor menselijke consumptie. Kadavers die niet de voedselketen in gaan, kunnen worden afgevoerd voor destructie. Een deel van de dode dieren kan in het gebied blijven liggen ten behoeve van aaseters.
12. Er dient door SBB te allen tijde rekening te worden gehouden met de veiligheid van mensen in het veld. Te allen tijde dienen de weidelijkheidsregels in acht genomen te worden. Zo wordt er niet richting infrastructuur (wegen, spoorlijnen) of richting een gebouw geschoten. Veiligheid is altijd belangrijker dan het behalen van de doelstand.
13. Het afschot wordt geregistreerd in het Faunaregistratiesysteem (FRS). Iedere week wordt hiervan een overzicht gestuurd naar de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi- en Vechtstreek via het emailadres oostvaardersplassen@ofgv.nl.

B. Toelichting op het besluit

B.1 Wettelijk kader

Oprichting doden edelherten en toegestane middelen

Op grond van artikel 3.10, eerste lid sub a, van de Wnb is het verboden in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij de Wnb, opzettelijk te doden of te vangen. Het edelhert staat op deze betreffende bijlage en is een beschermde inheemse diersoort.

Gedeputeerde Staten kunnen op basis van art. 3.18 Wnb i.c.m. 3.17 Wnb een opdracht verlenen om edelherten te doden, indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

- er is geen andere bevredigende oplossing voor handen;
- zij is nodig (o.a.):
 - in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats,
 - ter beperking van de omvang van de populatie van dieren,
 - ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren,
- er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Aangewezen middelen

Op grond van artikel 3.25 Wnb worden bij het verlenen van een opdracht als bedoeld in artikel 3.18, eerste lid Wnb, middelen aangewezen die voor het vangen en doden van de aldaar bedoelde dieren mogen worden gebruikt. In deze situatie worden als middel geweren aangewezen. Voor verdere voorwaarden en eisen aan een geweer en munitie wordt verwezen naar artikel 3.13 en 3.14 van het Bnb.

Regels omtrent gebruik van het geweer

In artikel 3.26, tweede lid Wnb, is benoemd dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur aan het gebruik van het geweer regels kunnen worden gesteld, met name met betrekking tot het gebruik van middelen op, aan of bij het geweer. In artikel 3.13 Bnb is bepaald dat een geweer als bedoeld in artikel 3.26, eerste lid, van de Wnb niet mag worden voorzien van een kunstmatige lichtbron of een voorziening om de prooi te verlichten. Verder is in artikel 3.16 van het Bnb opgenomen dat het verboden is een geweer te gebruiken ter uitoefening van het bepaalde bij of krachtens de wet voor zonsopgang en na zonsondergang en binnen de bebouwde kom of op of onmiddellijk aangrenzende terreinen.

Conclusie

Gezien bovenstaande is het gebruik van een geweer aan regels gesteld. **Ontheffing dient verleend te worden om het edelhert met het geweer te mogen doden tussen zonsondergang en zonsopgang en voor het gebruik van een geluiddemper en kunstmatige lichtbron of een voorziening om de prooi te verlichten.** Wij kunnen binnen de opdracht voor het doden van edelherten ontheffing van deze beperkingen verlenen op grond van artikel 3.26, derde lid Wnb.

Beleidsregels

In artikel 4.84 van de Algemene wet bestuursrecht is het volgende bepaald: 'Het bestuursorgaan handelt overeenkomstig de beleidsregel, tenzij dat voor een of meer belanghebbenden gevolgen zou hebben die wegens bijzondere omstandigheden onevenredig zijn in verhouding tot de met de beleidsregel te dienen doelen.'

B.2 Beleidsuitgangspunten Provincie Flevoland

Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Flevoland 2016

In de Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Flevoland 2016 zijn door Provinciale Staten regels gesteld ter invulling van de taken die de Provincie Flevoland heeft voortvloeiende uit de Wet natuurbescherming.

Beleidsregels Wet natuurbescherming Flevoland 2016

De beleidsuitgangspunten voor het verlenen van ontheffingen/ opdrachten van de Wet natuurbescherming zijn opgenomen in de Beleidsregels Wet natuurbescherming Flevoland 2016. In de beleidsregels is o.a. het volgende artikel opgenomen:

Artikel 7. Populatiebeheer

1. In overleg met de terrein beherende organisatie worden jachtopzichters in dienst van de Stichting Faunabeheer Flevoland en/of jachtaktehouders ingevolge artikel 3.18, eerste lid van de wet door Gedeputeerde Staten aangewezen als categorie van personen die de stand van het edelhert, damhert en wild zwijn met het geweer mogen beperken, mits op basis van een faunabeheerplan kan worden gemotiveerd dat beheer van deze populaties nodig is.
2. Voor zover door Gedeputeerde Staten geen opdracht op grond van artikel 3.18, eerste lid van de wet is verleend, wordt een ontheffing op grond van artikel 3.10, tweede lid onderdeel c van de wet voor het beheer van reeën, damherten en edelherten alleen verleend op basis van een faunabeheerplan, tenzij de ontheffing alleen het afschieten van zieke of gewonde dieren betreft.

Faunabeheerplan

Op 1 januari 2019 is het Faunabeheerplan Flevoland 2019-2023 van kracht geworden. In hoofdstuk 10.5 van dit plan staat met betrekking tot het edelhert dat Provinciale Staten van Flevoland op 11 juli 2018 heeft besloten om het advies van de Commissie Van Geel vast te stellen als beleidskader voor het beheer van het Oostvaardersplassengebied. Dit beleid maakt als zodanig dan ook onderdeel uit van het Faunabeheerplan. Aangegeven wordt dat op 20 juli 2018 de provincie en Staatsbosbeheer het convenant Oostvaardersplassengebied hebben ondertekend. Daarna is op grond van de Wnb opdracht verleend voor de reset grote grazers. Voorts wordt in het plan vermeld dat er voor na de reset een managementplan wordt gemaakt, waarin het toekomstige beheer van de populatie edelherten wordt opgenomen.

Rapport Van Geel

In het rapport Advies Beheer Oostvaardersplassen van april 2018 presenteert de externe begeleidingscommissie beheer Oostvaardersplassen (commissie Van Geel) doelen, ambities en kaders voor het toekomstig beleid van de Provincie Flevoland voor het Oostvaardersplassengebied. Het hierin uiteengezette beleid is op 11 juli 2018 door Provinciale Staten van de provincie Flevoland aangenomen. De commissie Van Geel komt in het rapport met een aantal adviezen voor het provinciaal beleid rond de Oostvaardersplassen:

1. Topprioriteit aan het realiseren van de Natura 2000-instandhoudingsdoelen door:
 - a) reset van de begrazingsdruk in 2018;
 - b) vernatting van een deel van de huidige droge graslanden met als gevolg vermindering van de ruimte voor begrazing;
 - c) verlaging van de begrazingsdruk op de vegetaties (struweel).
2. Bevordering van het welzijn van de grote grazers in het gebied door:
 - a) voldoende beschuttingsmogelijkheden realiseren;
 - b) vermindering van de ruimte voor begrazing en van de begrazingsdruk;
 - c) reset van de begrazingsdruk in 2018;
 - d) strikt vroeg-reactief beheer na de reset;

e) nadere uitwerking van mogelijkheden voor beheer.¹

Naar aanleiding van dit rapport heeft de provincie Flevoland op 11 juli een nieuw beleidskader voor het gebied vastgesteld.

Beheerplan Natura 2000 Oostvaardersplassen. 2015

In oktober 2015 is het Natura 2000-beheerplan Oostvaardersplassen vastgesteld. De Oostvaardersplassen beslaat circa 5.480 hectare. Het natuurgebied bestaat uit een moerasdeel (ongeveer 3.600 hectare) en een droger, grazig deel (ongeveer 1.880 hectare). De Oostvaardersplassen wordt begrensd door de Oostvaardersdijk, Knardijk, spoorlijn Almere-Lelystad (spoorloot) en de gemeentegrens van Almere. Het gebied is omrasterd. Binnen dit raster liggen ook het Oostvaardersbos en een deel van het Kotterbos, die echter niet tot het Natura 2000-gebied behoren. Dit Natura 2000-beheerplan beschrijft wat nodig is om de instandhoudingsdoelen voor de Oostvaardersplassen te behouden en/of te bereiken.

In het Natura 2000-beheerplan worden de grote grazers beschouwd als een integraal onderdeel van het ecosysteem met een zelfstandige waarde. Zij zijn een belangrijk onderdeel van het systeem omdat zij, met hun begrazing, zorgen voor geschikte omstandigheden voor Natura 2000-vogelsoorten. Het beheer van de grote grazers in de Oostvaardersplassen valt niet onder het Natura 2000-beheerplan maar onder het Managementplan Oostvaardersplassen 2011 -2015 van Staatsbosbeheer. Het beheerplan geeft aan dat voor grote grazers en Natura 2000 de doelen concreet zijn gemaakt en vastgesteld in de Tweede Kamer. Daarmee worden ze in het beheerplan als nevens geschikt beschouwd. Wanneer uit monitoring blijkt dat begrazing door grote herbivoren, tegen de verwachting in, het behalen van de Natura 2000-doelen structureel en op lange termijn in de weg staat (zoals nu het geval is), zal er opnieuw naar deze aanpak gekeken moeten worden².

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn:

A021	Roerdomp	(<i>Botaurus stellaris</i>)
A022	Woudaap	(<i>Ixobrychus minutus</i>)
A026	Kleine zilverreiger	(<i>Egretta garzetta</i>)
A027	Grote zilverreiger	(<i>Egretta alba</i>)
A034	Lepelaar	(<i>Platalea leucorodia</i>)
A038	Wilde zwaan	(<i>Cygnus cygnus</i>)
A045	Brandgans	(<i>Branta leucopsis</i>)
A068	Nonnetje	(<i>Mergus albellus</i>)
A075	Zeearend	(<i>Haliaeetus albicilla</i>)
A081	Bruine kiekendief	(<i>Circus aeruginosus</i>)
A082	Blauwe kiekendief	(<i>Circus cyaneus</i>)
A119	Porseleinhoen	(<i>Porzana porzana</i>)
Al 32	Kluut	(<i>Recurvirostra avosetta</i>)
Al 51	Kemphaan	(<i>Philomachus pugnax</i>)
A272	Blauwborst	(<i>Luscinia svecica</i>)

Verder is het gebied aangewezen voor de volgende andere geregeld voorkomende trekvogels waarvoor het gebied van betekenis is als broed-, rui- en/of overwinteringsgebied en rustplaatsen in hun trekzones:

A004	Dodaars	(<i>Tachybaptus ruficollis</i>)
A017	Aalscholver	(<i>Phalacrocorax carbo</i>)
A041	Kolgans	(<i>Anser albifrons</i>)
A043	Grauwe gans	(<i>Anser anser</i>)
A048	Bergeend	(<i>Tadorna tadorna</i>)

¹ Art. 3.18, tweede lid Wnb zie ook : Kamerstukken I 2015/16, 33348, W, p.

² P. 22-24 Natura 2000-beheerplan Oostvaardersplassen

A050	Smient	(Anas penelope)
A051	Krakeend	(Anas strepera)
A052	Wintertaling	(Anas crecca)
A054	Pijlstaart	(Anas acuta)
A056	Slobeend	(Anas clypeata)
A059	Tafeleend	(Aythya ferina)
A061	Kuifeend	(Aythya fuUgula)
A156	Grutto	(Limosa limosa)
A292	Snor	(Locustella luscinioides)
A295	Rietzanger	(Acrocephalus schoenobaenus)
A298	Grote karekiet	(Acrocephalus arundinaceus)

B.3 Algemene toelichting op de opdracht

Achtergrond 2017?

Op 1 januari 2007 is de met ingang van de nieuwe Wet natuurbescherming de verantwoordelijkheid voor het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen overgegaan van het rijk naar de provincie Flevoland. De Begeleidingscommissie beheer Oostvaardersplassen is in november 2017 ingesteld door Gedeputeerde Staten van Flevoland. De commissie had als opdracht om invulling te geven aan richtinggevende uitspraken van Provinciale Staten van februari 2017 over de toekomst van het gebied.

In april 2018 is het Advies Beheer Oostvaardersplassen uitgebracht (rapport Van Geel). Hieruit blijkt dat voor het behouden en behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied de Oostvaardersplassen een aanpassing van het beleid wenselijk is. Op 11 juli 2018 hebben provinciale staten van de provincie Flevoland vastgesteld de in het rapport van Van Geel voorgestelde beheermaatregelen voor het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen te willen doorvoeren. Een van de voorgestelde beheersmaatregelen betreft een reset van de grote grazers in het gebied. Onderdeel hiervan is dat het aantal edelherten in het gebied teruggebracht moet worden. Deze opdracht ziet toe op uitvoering hier van.

Andere bevredigende oplossing

Afschot van dieren moet gezien worden als een uiterste oplossing, indien er geen andere bevredigende oplossing is. De Natura 2000-doelen voor het gebied kunnen alleen worden behaald met een grote vermindering van het aantal grote grazers, waaronder edelherten, die bovendien op vrij korte termijn dient plaats te vinden. De reset is nodig in het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna en in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats. Als het te begrazen gebied wordt verkleind zonder het aantal edelherten terug te brengen, kan er in de winter onvoldoende voedsel voor de dieren aanwezig zijn. De opdracht tot afschot van de edelherten is daarom ook nodig ter beperking van de omvang van de populatie, zodat onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren wordt voorkomen.

Naast afschot zijn anticonceptie en het herplaatsen van dieren in andere natuurgebieden in en buiten Nederland overwogen als alternatieven om dit lagere aantal te bereiken. Hieronder wordt aangegeven waarom deze mogelijkheden niet haalbaar zijn en geen andere bevredigende oplossing zijn.

Anticonceptie

Anticonceptie als middel om op de gewenste reductie van edelherten te bereiken is geen reële mogelijkheid. Niet alleen is het vanuit dierenwelzijnsoogpunt en praktische uitvoerbaarheid niet wenselijk, maar het levert pas resultaat op de langere termijn. Dit blijkt uit een studie uit 2016 uitgevoerd door Alterra (QuickScan Contraceptie Hoefdieren, Alterra Wageningen UR - Tema Dierecologie, Wageningen, april 2016). Conclusie van de deze studie is dat er in theorie

mogelijkheden bestaan om populatiebeheer middels anticonceptie toe te passen bij vrij levende hoefdierpopulaties, maar dat in de praktijk nog veel onderzoek nodig is om tot een effectieve methode te komen die praktisch uitvoerbaar is en het juiste effect heeft zonder ongewenste bijeffecten.

Anticonceptie staat bovendien de ontwikkeling van een gezonde natuurlijke populatie met voldoende genenvariëteit in de weg. *Vasectomie bij edelherten*

Professor dr. T.A.E. Stout, werkzaam bij de Universiteit Utrecht als Hoogeleraar inwendige ziekten en voorplanting bij het paard, geeft in zijn brief van 3 september 2018 aan ons aan dat de schaal en het tijdschema van de gewenste vermindering van het aantal edelherten en konikpaarden betekent dat dit doel niet bereikt kan worden door middel van enige vorm van geboortebepaling/anticonceptie.

Herplaatsen van dieren

Er is onderzocht of het herplaatsen van de edelherten een optie is. Hiertoe is door Wageningen University Research een QuickScan uitgevoerd (Uitplaatsing van grote grazers uit de Oostvaardersplassen, een QuickScan van potentiële uitzetgebieden, augustus 2018). Ook heeft de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) een zienswijze gegeven op dierenwelzijn, diergezondheid en ethische aspecten met betrekking tot de herplaatsing van edelherten en konikpaarden (brief van 30 augustus 2018 met kenmerk RDA.2018.223).

Op basis van de uitkomsten van de QuickScan lijkt voor edelherten uitplaatsing alleen mogelijk naar Bulgarije of Azerbeidzjan. Dit betreft grote natuurgebieden, waar behoefte is aan wilde populaties om het gebied open te houden. Mede door de aanwezigheid van wolven en/of beren is er op dit moment geen regulier beheer voor de grazers. Bij een groeiende populatie zal dat op termijn wel nodig zijn, aangezien predatoren vooral invloed hebben op de verspreiding van grazers maar de omvang van een kudde niet reguleren. Er zal op termijn in deze gebieden dus ook afschot plaatsvinden. Het gebied in Azerbeidzjan valt echter af op grond van ecologische criteria. In dit deel van de Kaukasus komt een andere ondersoort van het edelhert voor. Vermenging is niet gewenst.

Op basis van dierenwelzijnsaspecten adviseert de RDA om geen edelherten uit te plaatsen. Herten zijn zeer stressgevoelig. Voor zover bekend is er in andere situaties waarin herten verplaatst zijn altijd gewerkt met herten die waren opgegroeid onder omstandigheden waar ze gewend waren aan de nabijheid van mensen (een hertenfarm of een dierenpark). De herten in de Oostvaardersplassen zijn opgegroeid als wilde dieren. Zowel het vangen van de dieren als transport zal een zodanige stress opleveren dat er een groot risico is voor uitval als gevolg van verwondingen en stress. Bovendien valt niet uit te sluiten dat er in het ontvangende gebied jacht plaats gaat vinden. Het gebied waarnaar edelherten eventueel uitgeplaatst zouden kunnen worden in Bulgarije ligt op ongeveer 2500 km vanaf de Oostvaardersplassen. Dat zou leiden tot reistijden van twee tot drie dagen. Ook hiervan geeft de RDA aan dat dit voor dergelijke wilde dieren niet acceptabel is.

Voor het vangen van de herten zou bovendien een grote vanginstallatie met ondoorzichtige schermen opgezet moeten worden binnen de Oostvaardersplassen. De ruimtelijke impact van dergelijke maatregelen zullen volgens de Raad van Dierenaangelegenheden zodanig zijn dan ook significante effecten op de Natura 2000-doelen niet uit te sluiten zijn. Familiegroepen zijn bovendien moeilijk te maken, terwijl het transport in groeps-/familieverband wel belangrijk zou zijn.

De Raad geeft aan dat de omschakeling naar een gereguleerde populatie in de Oostvaardersplassen, resulteert in een beter welzijn van de grote grazers in het gebied doordat niet langer grote groepen zullen worden blootgesteld aan voedseltekort in de winter.

Andere aspecten die meespelen zijn:

- de eigenschappen van de dieren zijn inmiddels toegesneden op rijke kleigrond zoals die aanwezig is in de Oostvaardersplassen, zowel genetisch als wat betreft fysiologie (lichaamsgesteldheid). Dat maakt transport naar (zeer) voedselarme gebieden een mogelijk risico voor de dieren, doordat ze zich niet of onvoldoende zullen kunnen aanpassen;
- het uitplaatsen is alleen mogelijk eind maart/begin april. Dit is een grote beperking. Redenen hiervoor zijn: bronstperiode, sneeuw in gebieden waar de dieren heen gaan in december tot en met februari, gevoeligheid bastgewei van mannelijke dieren in mei tot en met de zomer en niet mogelijk en verboden van eind mei tot half augustus omdat de vrouwelijk dieren dan hoog drachtig zijn of kalveren hebben;
- het vangen van de dieren vraagt erg veel inzet van mensen en veel financiële middelen.

Overige alternatieven

Naast anticonceptie en herplaatsing van dieren zijn onderstaande mogelijke alternatieven beschouwd om te beoordelen of deze een andere bevredigende oplossing vormen voor het afschot van edelherten:

- bijvoeren;
- (vroeg) reactief beheer;
- afvangen en uitplaatsing van alle paarden en runderen, gecombineerd met toepassing van anticonceptie en bijvoeren;
- vergroting van het natuurgebied (openstellen van Hollandse Hout en een verbinding naar het Horsterwold).

Bijvoeren

Bijvoeren van dieren leidt er toe dat meer dieren de winter gaan overleven. De draagkracht van het gebied wordt als het ware kunstmatig verhoogd. Daardoor nemen de aantallen dieren per hectare toe en worden meer jongen in de zomerperiode geboren. In de daarop volgende winterperiode ontstaat voor meer dieren een voedselvraagstuk. Dat vergt steeds meer bijvoeren en/of steeds grotere aantallen dieren die moeten worden afgeschoten. Het bijvoeren van dieren wordt al afgeraden in het advies van ICMO2 uit 2010.

Bovendien is bijvoeren uit juridisch oogpunt evenmin een optie. Artikel 3.32 van de Wnb bepaalt dat het verboden is in het wild levende edelherten bij te voeren. Van dat verbod kunnen Gedeputeerde Staten alleen een ontheffing verlenen wanneer sprake is van bijzondere weersomstandigheden of wanneer sprake is van een tijdelijk natuurlijk voedseltekort en het welzijn van de dieren in het geding is. Een ontheffing kan dus gegeven in worden voor onverwachte uitzonderlijke omstandigheden, maar daarvan is in dit geval geen sprake. Een ontheffing voor bijvoeren kan niet gebruikt worden als structurele oplossing om een te grote populatie iedere winter te ondersteunen.

Vroeg reactief beheer

Ook vroeg reactief beheer biedt geen oplossing. Dit beheer is erop gericht onnodig lijden door voedseltekorten te voorkomen en dieren zo nodig tijdig af te schieten op basis van waarneming van matig tot slechte fysieke conditie, afwijkende gedragskenmerken of omgevingsfactoren. Het vroeg reactief beheer richt zich echter niet op realisatie van aantallen, maar op acuut ingrijpen bij al zieke of verzwakte dieren uit een oogpunt van dierenwelzijn. Het vroeg reactief beheer heeft niet voorkomen dat na enkele mildere winters de aantallen grazers sterk konden groeien tot in totaal 5.230 dieren in oktober 2017. Daarop volgde in de laatste winter een sterfte van circa 3.000 dieren.

Vangen en uitplaatsen van alle paarden en runderen

Het afvangen en uitplaatsen van alle paarden en runderen in combinatie met toepassing van anticonceptie voor edelherten, zoals in de bezwaren wordt voorgesteld, is geen andere bevredigende oplossing voor het afschot van edelherten. De paarden, runderen en herten begrazen het gebied ieder op een verschillende manier. Die verschillende soorten begrazing zijn in het gebied allemaal nodig voor variëteit aan begroeiing die nodig is voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van

de vogelsoorten waarvoor Oostvaardersplassen als Natura 2000-gebied is aangewezen, waardoor uitplaatsing van alle konikpaarden en hekrunderen geen optie is.

Vergroting van het natuurgebied

Vergroting van het natuurgebied door een verbinding aan te leggen naar het Horsterwold is evenmin een reële oplossing. Het Kabinet Rutte I heeft besloten het Oostvaarderswold (of Oostvaarderswissel) niet aan te leggen. Daarmee werd geen corridor gerealiseerd naar het Horsterwold en ontstaat geen extra ruimte voor de grote grazers. De gereserveerde gronden voor de aanleg van het Oostvaarderswold zijn inmiddels deels verkocht aan particuliere ondernemers ten behoeve van landbouwkundig gebruik en deels via ruil overgedaan aan het Rijksvastgoedbedrijf. Bovendien heeft het creëren van een dergelijke verbinding tijd nodig. Die tijd is niet beschikbaar, gelet op de noodzaak die bestaat voor reductie van de aantallen grote grazers op korte termijn. Voor het Hollandse Hout geldt dat openstelling hiervan evenmin een oplossing vormt voor het probleem. Onder meer omdat in het Hollandse Hout edelherten beschutting kunnen vinden, maar onvoldoende voedsel. En dat is juist het knelpunt.

Overigens is het vergroten van het natuurgebied in het algemeen slechts een tijdelijke oplossing. Bij meer beschikbare ruimte en dus meer voedsel zullen de aantallen dieren zich snel uitbreiden en binnen enkele jaren is er dan alsnog een vergelijkbare situatie als nu het geval is.

Combinatie van maatregelen

Zoals uit het advies van professor dr. T.A.E. Stout blijkt, kan de noodzakelijke vermindering van het aantal edelherten gelet op het tijdschema niet bereikt worden door middel van enige vorm van geboortebepanking/anticonceptie. Anticonceptie zou op de lange(re) termijn via geboortebepanking kunnen zorgen voor een daling van de populatie, maar op de korte(re) termijn waarbinnen de reset moet zijn gerealiseerd zorgt anticonceptie hoogstens voor een verminderde populatiegroei. Een combinatie met andere (beheer)maatregelen maakt dit niet anders.

Zoals uit het advies van de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) blijkt, is het vangen en herplaatsen van edelherten vanuit het oogpunt van dierenwelzijn geen optie. **De ernstige dierenwelzijnsproblemen die vangen en herplaatsen van edelherten met zich mee brengt worden in hun aard niet minder wanneer een kleiner deel van de edelherten zou worden gevangen en herplaatst in combinatie met andere (beheer)maatregelen.**

Het afvangen en uitplaatsen van alle konikpaarden en hekrunderen uit het gebied waardoor er minder edelherten afgeschoten hoeven te worden is evenmin een bevredigende oplossing. De paarden, runderen en herten begrazen het gebied op een verschillende manier. **Die verschillende soorten begrazing zijn in het gebied allemaal nodig voor variëteit aan begroeiing die nodig is voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van de vogelsoorten waarvoor Oostvaardersplassen als Natura 2000-gebied is aangewezen.** Een combinatie met andere (beheer)maatregelen maakt het niet anders dat niet alle konikpaarden en hekrunderen uit het gebied geplaatst kunnen worden in het licht van de Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen.

Vergroting van het natuurgebied door een verbinding aan te leggen naar het Horsterwold is op dit moment niet aan de orde en kan ook niet op korte termijn gerealiseerd worden. Een combinatie met andere (beheer)maatregelen maakt dit niet anders.

Het openstellen van het Hollandse Hout of het bijvoeren van edelherten leidt niet tot een daling van de populatie edelherten en is dus evenmin een andere bevredigende oplossing. Een combinatie met andere (beheer)maatregelen maakt dit niet anders.

Uit voorgaande blijkt dat er geen combinatie van maatregelen mogelijk is waardoor geen of wezenlijk minder afschot nodig is om de doelstand van 490 edelherten op 1 januari 2020 te bereiken. Ook een

combinatie van (beheer)maatregelen biedt dus geen andere bevredigende oplossing voor het afschot van edelherten in het kader van de reset grote grazers.

Conclusie

De conclusie is dat er geen andere bevredigende oplossing is om vermindering van het aantal edelherten in de Oostvaardersplassen op korte termijn te bereiken dan afschot. Er zijn geen gebieden waar de dieren heen kunnen binnen Europa, waar geen afschot zal plaatsvinden. Vanuit dierenwelzijn- en diergezondheidsaspecten is het vangen, vervoeren en herplaatsen van de dieren niet aanvaardbaar.

Noodzaak tot het afschot van de herten

Het besluit tot afschot van edelherten naar een doelstand van 490 dieren wordt genomen met het oog op het kunnen behalen van de Natura 2000-instandhoudingsdoelen voor de aangewezen broedvogels en niet-broedvogels in het gebied. In de Voortoets 'Toetsing reset grote grazers aan de Wet natuurbescherming', datum 29 augustus 2018, is door Sweco getoetst wat de effecten van de reset zijn op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen.

Verbetering voor aangewezen broedvogels en niet-broedvogels

Door de verminderde begrazingsdruk zal het areaal aan kort eiwitrijk gras verminderen. De grauwe gans, die uitbreiding van wat ruiger grasland prefereert, kan hier van profiteren. Dit geldt ook voor de grutto en kempfaan. Door een verminderde begrazingsdruk kunnen de oevervegetaties langs poelen in het grazige gebied toenemen. Dit is gunstig voor broedende dodaarzen en porseleinhoen, maar ook voor foeragerende roerdompen. Door een vermindering van het aantal grazers zal verruiging en opslag van bomen optreden. Hiervan zal de blauwe kiekendief kunnen profiteren, die in een dergelijk gebied meer muizen en zangvogels als prooi zal kunnen vinden.

Overige soorten

Uit de voortoets van Sweco blijkt bovendien dat de reductie van het aantal grote grazers zal leiden tot een verbetering of uitbreiding van het leefgebied van beschermde planten, vleermuizen, zoogdieren, moerasvogels, vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelden.

De reset naar 1.100 grazers komt overeen met de begrazingsdruk in 1998. Bij deze doelstand werden de Natura 2000-doelstellingen beter behaald dan nu met een veel hogere begrazingsdruk het geval is. Op grond van deze ervaring is daarom de verwachting dat de reset gunstig uitpakt voor de Natura 2000-doelen voor het gebied.

Noodzakelijk ter beperking van de omvang van de populatie edelherten in verband met de maximale draagkracht van het gebied

Op basis van het nieuwe door Provinciale Staten vastgestelde beleid voor de Oostvaardersplassen zal de omvang van het grazige deel (waar de edelherten grazen) worden aangepast. Door vernattingsmaatregelen zal 500 deel van het grazige deel ongeschikt worden voor de edelherten. Door de realisatie van extra beschuttingsmogelijkheden verdwijnt nog eens 300 hectare. Bij de berekening van de doelstand van 490 edelherten die volgt uit het advies van Van Geel is met deze toekomstige situatie rekening gehouden, zodat voldoende voedsel beschikbaar blijft voor de overblijvende dieren. De grootte van het grazige deel van het gebied zoals resteert na de beschuttings- en vernattingsmaatregelen komt overeen met de omvang van het grazige deel zoals dat rond de eeuwwisseling aanwezig was.

De commissie Van Geel heeft bepaald wat een acceptabele begrazingsdruk en noodzakelijke omvang van de populatie grote grazers is, aan de hand van gegevens uit een periode dat wintersterfte van de grote grazers in het gebied beperkt was tot een sterfte van 5-10%. Dat is de natuurlijke sterfte in dit gebied als er geen voedseltekort is. Deze situatie deed zich in het kerngebied voor rond de eeuwwisseling. Het aantal edelherten bedroeg toen ook ongeveer 500 dieren. In de jaren negentig was er nog sprake van een grote variatie aan vegetaties in het gebied, was er meer dan voldoende

voedsel per grote grazer aanwezig en was er ruimte voor behoud en ontwikkeling van verschillende vegetatietypen en -structuren.

Noodzaak tot afschot ter voorkoming of bestrijden van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren

Op 22 september 2015 is ontheffing is verleend voor het afschieten van edelherten ten behoeve van vroeg reactief beheer met een looptijd van vijf jaar. In het kader van dat beheer kunnen zieke of zwakke dieren worden afgeschoten en is het niet noodzakelijk om in voorkomende gevallen een apart besluit tot afschot te verlenen. Het reactief beheer is erop gericht dieren zo nodig af te schieten op basis van waarneming van matig tot slechte fysieke conditie, afwijkende gedragskenmerken of omgevingsfactoren. Het vroeg reactief beheer richt zich op acuut ingrijpen bij al zieke of verzwakte dieren uit een oogpunt van dierenwelzijn. Dieren worden doorgaans afgeschoten als de verwachting is dat ze binnen drie weken zullen overlijden. De opdracht wil juist voorkomen dat dieren in een dergelijk situatie komen waarin ze al lijden als gevolg van ziekte of doordat ze door voedseltekort sterk vermagerd en verzwakt zijn. Alleen door nu ook de opdracht af te geven kan dit lijden worden voorkomen.

Gunstige staat van instandhouding

De doelstand van het aantal edelherten in het gebied na afschot is 490 dieren. Dit is weliswaar veel minder dan het huidige aantal, maar ruim voldoende om de populatie op verantwoorde wijze in stand te houden. De landelijke staat van instandhouding van het edelhert is goed, er zullen door het afschot van de dieren geen negatieve effecten hierop optreden.

Gebruik eerder verleende ontheffingen

Aanvullend op deze opdracht kan door de op grond van deze opdracht aangewezen personen in dienst van SBB gebruik gemaakt worden van de ontheffing die ziet op het voorkomen van onnodig lijden van zieke en gebrekkige dieren (22 september 2015, kenmerk 1780306) en de aanwijzing die ziet op ontsnapte dieren die een gevaar zijn voor de verkeersveiligheid (2 oktober 2012, kenmerk 1409558).

Vergunning art. 2.7 Wnb

Op 2 november 2018 hebben wij een vergunning op grond van artikel 2.7 Wnb afgegeven aan Staatsbosbeheer voor het afschot van edelherten in het kader van de reset grote grazers. In deze vergunning worden de gevolgen van het voorgenomen afschot van edelherten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen getoetst. Geconcludeerd wordt in de vergunning dat - mede met toepassing van de mitigerende maatregelen die zijn voorgeschreven - voldoende rekening wordt gehouden met de gevolgen die de handeling kan hebben voor het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied. Significante gevolgen kunnen op voorhand worden uitgesloten.

Ontheffingplicht art. 3.3 Wnb

In de hierboven genoemde voortoets van Sweco is zoals genoemd getoetst in hoeverre er ten aanzien van soorten een ontheffing nodig is in het kader van de Wnb. Uit de voortoets blijkt dat er geen sprake is van een noodzaak tot het stellen van voorschriften ter bescherming van overige op grond van de Wnb beschermde soorten.

B.4 Toelichting op de voorschriften van de opdracht

Ad 1 t/m 3: Aan te wijzen personen en gebied waar geschoten mag worden

Afschot is toegestaan door personen in dienst van SBB of werkend in opdracht van SBB. Voorafgaand aan uitvoering van de opdracht dient een lijst van de namen van uitvoerende personen ingeleverd te worden.

Ad 4 t/m 7: Middelen

Voor het afschot kan gebruik worden gemaakt van een kogelgeweer dat dat voldoet aan de eisen die hiervoor gelden voor het afschot van edelherten (art. 3.15 Besluit natuurbescherming).

Het is toegestaan na zonsondergang en voor zonsopkomst van de opdracht gebruik te maken. Er dient echter tussen zonsondergang en zonsopkomst een aaneengesloten periode van minimaal 8 uur rust aangehouden te worden, waarbinnen geen afschot plaats vindt. Het is van belang dat er in de schemer in de ochtend en avond geschoten kan worden, omdat het dan makkelijker is de dieren te schieten. Gelet op de grote opgave voor afschot die er ligt, is dit noodzakelijk voor het op tijd behalen van het doelaantal edelherten. Om echter wel voldoende rust in het gebied voor aanwezige fauna te waarborgen wordt een aaneengesloten periode van acht uur rust voorgeschreven, waarin niet zal worden geschoten.

Op grond van artikel 3.26 lid 2 van de Wnb wordt het gebruik van demper en een warmtebeeldrichtkijker en/of -apparatuur en nachtzichtapparatuur toegestaan. Voor de demper geldt dat deze te allen tijden gebruikt dient te worden. Edelherten zijn zeer schuw en zonder het gebruik van een demper zal het niet mogelijk zijn binnen de gewenste periode het afschotdoel te halen. Bovendien zorgt het gebruik van een demper voor minder verstoring in het gebied van andere diersoorten. Voor het gebruik van een demper is tevens een verloop op grond van de Wet wapens en munitie (Wm4) nodig.

Nachtzichtapparatuur dient gebruikt te worden indien de lichtomstandigheden dit nodig maken.

Ad 8: Niet schieten in de bronsttijd

Gedurende de bronsttijd is er veel onrust tussen de edelherten. Dit maakt het ongewenst om juist in deze periode edelherten af te schieten. Na de bronst treedt de rust terug in de kudde en kan het afschot na instemming van de provincie hervat worden. Om een evenwichtige populatie over te houden zal er met name in de vrouwelijke lijn geschoten. Op deze wijze wordt de scheve manvrouw verhouding hersteld. Gevolg hiervan is dat het afschot pas na de bronst in oktober 2018 zal starten.

Ad 9. Doelstand en termijn opdracht

Voor het kunnen behouden en behalen van de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen is het noodzakelijk maatregelen te nemen voor het herstel en de verbetering van de leef- en foerageergebieden van de Natura 2000 doelsoorten. De condities voor grauwe ganzen, kiekendieven en diverse soorten moerasvogels en watervogels (zoals lepelaars en reigersoorten) zijn verslechterd. Door begrazing door grote grazers is een steeds groter areaal kortgrazig grasland ontstaan en zijn struwelen, ruigtes en hoger gras verdwenen. Ook fauna is in omvang verminderd of verdwenen. Het gaat hierbij om kleine zoogdieren. Insecten en amfibieën. Door deze ontwikkelingen is de kwaliteit van het gebied als foerageergebied voor de hierboven genoemde vogelsoorten achteruitgegaan, zoals ook blijkt uit de Voortoets 'Toetsing reset grote grazers aan de Wet natuurbescherming', datum 29 augustus 2018, is door Sweco. De maatregelen die genomen zullen worden om dit te herstellen hebben tot gevolg dat het areaal dat begraasd kan worden door hoefdieren verkleind wordt met 800 hectare. Dit betekent dat er voor minder grote grazers voedsel beschikbaar zal zijn. In het rapport van Van Geel wordt voor de komende jaren uitgegaan van 1.500 grote grazers. Om echter ruimte te geven aan een vlot herstel van grasgroei en vegetatietypen en -structuren en floraherstel en meer 'werkruimte' te creëren voor de diverse uit te voeren inrichtingsmaatregelen in de komende jaren is het voorstel uit te gaan van een reset tot 1.100 dieren en spreekt daarbij van een verdeling over de soorten van 230 heckrunderen, 450 konikpaarden en 490 edelherten. Naast afschot van gezonde dieren, zal ook een strikt vroeg-reactief beheer worden gevoerd ten aanzien van het afschot van zieke en zwakke dieren. De opdracht vervalt zodra blijkt dat de doelstand is bereikt. Er wordt rekening mee gehouden dat dit niet lukt voor 1 januari 2019. Om die reden loopt de opdracht langer door. Het doel blijft wel om zo spoedig mogelijk de doelstand te bereiken.

Ad 10: Monitoring en evaluatie

De tellingen van het aantal dieren in het veld gebeurt in oktober. De resultaten hiervan worden rond 15 november aangeleverd.

Ad 11: Consumptie van geschoten edelherten

Zoveel mogelijk van de geschoten dieren zullen beschikbaar komen voor menselijke consumptie. Hieraan zit echter een aantal, veelal praktische, aspecten. De verwachting is dat dit hierdoor slechts haalbaar is als er niet teveel dieren tegelijk worden geschoten. Het zo spoedig mogelijk bereiken van de afschotdoelen vinden wij echter van groot belang en gaat voor het beschikbaar stellen van het vlees voor menselijke consumptie. Waar mogelijk zal dit echter wel gebeuren.

Ad 12: Veiligheid in het veld

Op het moment dat er met veel mensen (4-10) tegelijk in het gebied geschoten gaat worden kunnen er veiligheidsrisico's optreden. Het is van het grootste belang dat steeds van te voren beoordeeld wordt hoe veilig gewerkt kan worden. Veiligheid gaan te allen tijden voor het behalen van de doelstand van de edelherten.

B.5 Afschriften

Afschriften van dit besluit worden verzonden aan:

- gemeente Lelystad en Almere;
- Staatsbosbeheer;
- Omgevingsdienst Flevoland, Gooi- en Vechtstreek;

B.6 Beroep

Beroep

Tegen dit besluit kunt u beroep instellen bij de Rechtbank Midden-Nederland. Het adres is Rechtbank Midden-Nederland, Afdeling Bestuursrecht, Postbus 16005, 3500 DA Utrecht. De termijn voor het indienen van een beroepschrift bedraagt zes weken. Deze termijn begint op de dag nadat dit besluit is verzonden. Ook tegen het besluit op een verzoek om proceskostenvergoeding kunt u beroep instellen bij de Rechtbank.

Het beroepschrift moet zijn ondertekend en moet ten minste bevatten:

- a. de naam en het adres van de indiener;
- b. de dagtekening;
- c. een omschrijving van het besluit waartegen het beroep is gericht;
- d. de gronden van het beroep (motivering).

Verzoek om voorlopige voorziening

Zij die partij zijn in de hoofdzaak kunnen bij de voorzieningenrechter van deze rechtbank tevens een verzoek indienen om een voorlopige voorziening te treffen, als onverwijlde spoed, gelet op de betrokken belangen, dat vereist.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Flevoland,
de secretaris,

de voorzitter,

mr. drs T. van der Wal

L. Verbeek